

Hårderups posten

Nr. 28 — November 1998
20 kr.

Det är nu 20 år sedan dansen i Hultet nystartade. Midsommarafton har under alla år varit höjdpunkten. Firandet inleds alltid på eftermiddagen med dans kring midsommarstången för stora och små.

20 ÅRS SPEL- OCH DANSGLÄDJE I HÅRDERUPSHULT.

Av Bertil Persson
Starrarp

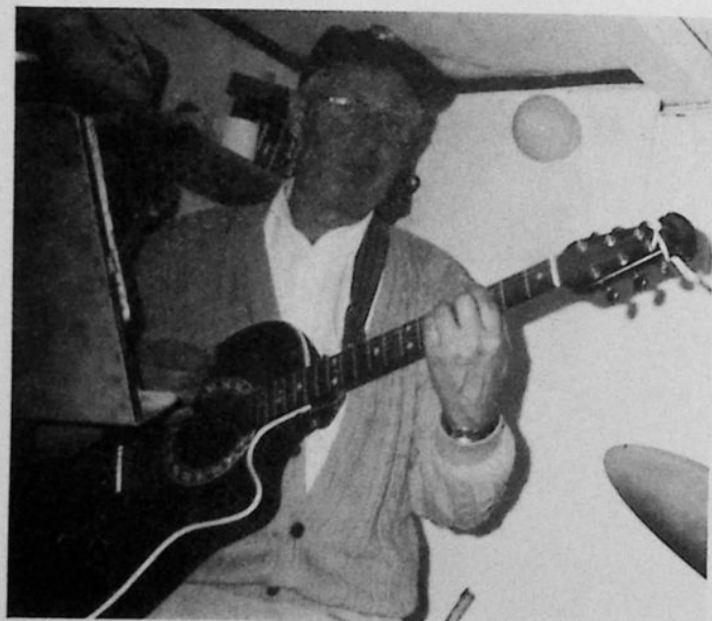
Hårderupsposten uppmärksammar 20-årsjubileet i Hårderupshult genom att presentera de fantastiska spelmännen, vars musikaliska skicklighet och stora entusiasm för dansen har berett så många så mycket glädje under alla dessa 20 år. Stort Tack till Er alla. Vi hoppas Ni fortsätter 20 år till!

Nils-Ove Persson, Vollsjo, den ende jag vill rangordna och presentera som nummer ett. Med sin stora skicklighet och popularitet är han också vår meste speleman, då han väl knappt missat någon av de c:a 100 spelningarna sen dansen började i vägskålet i Starrarp sommaren 1976
Instrument: Dragspel, (sångkarriär inledd sommaren -98).

Henric Falkenberg, Ulatofta. Trummor.

Sven Ulatofta Olsson, Frenningeberg, trumpet, kompgitarr, sång.

Eva Tykesson, Alestad, dragspel, sång.

Åke Gustafsson, Vallarum, Fiol, såg.

Göran Lassing, Bjärsjölagård, komp- och sologitarr, sång.

De sex nu presenterade spelar oftast tillsammans. Så länge Gösta Kristiansson var med kallades de för Gösta Kristianssons Kapell, men de går numera under namnet Himmalaged. De sex som presenteras nedan ingår i Kolingakapellet Snus på Tummen.

Sven Hallström, Staffanstorp, dragpelsvirtuos, sångare.

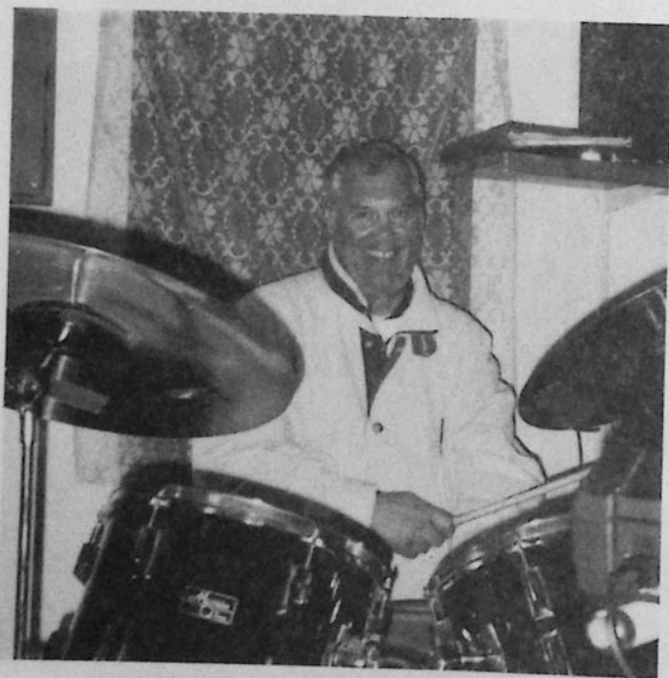
Rolf Mauritzon, Staffanstorp, Komp- och sologitarr.

Ingrid Ohlsson, Löddeköpinge,
basgitarr, sång

Svenne Håkansson, Bjälkhult/
Staffanstorps, dragspel, synth.

Leif-Arne Larsson, Brösarp
trummor.

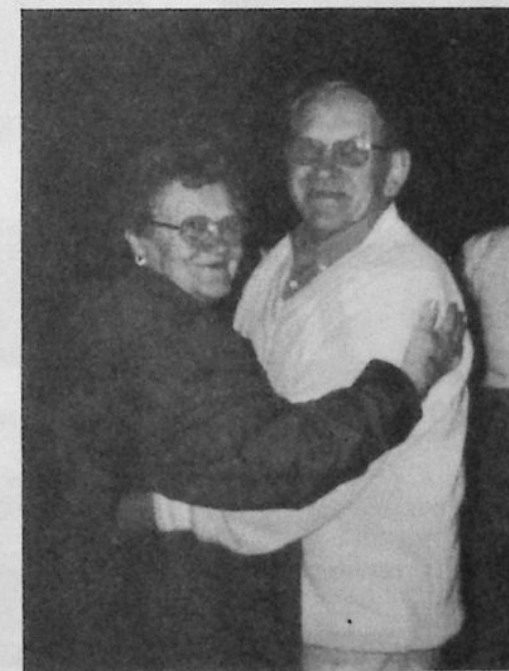
Jan Ohlsson, Löddeköpinge
saxofon, gitarr, dragspel, banjo

Många är de spelemän som med sång och musik har medverkat vid danserna i Hultet. Förutom de tolv som nu presenterats är det många fler som medverkat tidigare under vissa perioder och andra åter har medverkat någon enstaka gång. Vi som varit inblandade i dansen, på ett eller annat sätt, under alla år har försökt minnas tillbaka och försökt erinra oss alla spelemän. Troligen har vi missat några, men här följer en presentation, som nog väcker en hel del sommarminnen från Hultet:

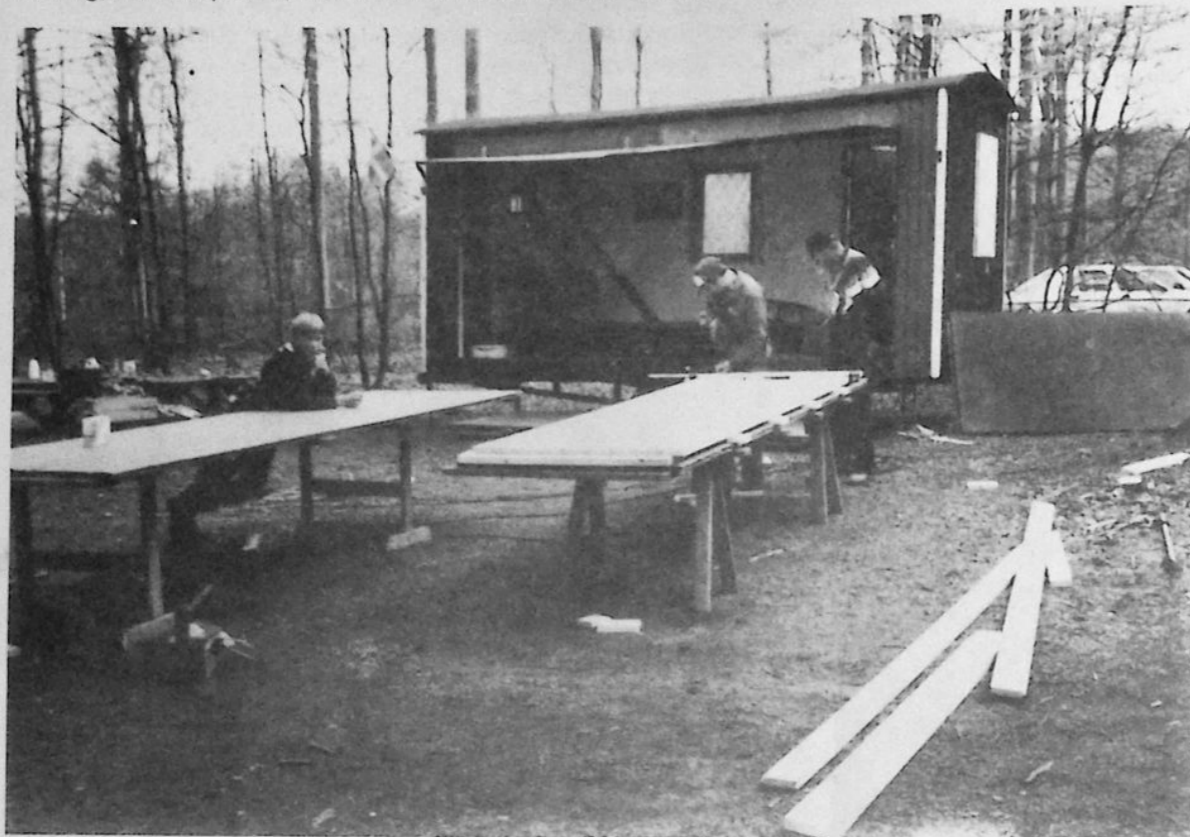
Gösta Kristiansson, Vollsjo, dragspel, sång, Gösta Joelsson, Östraby, dragspel. Viktor Nilsson, Hjärås, dragspel. Knut Sjöholm, Bjälkhult, fiol. Erik Persson, Nöbbelöv, trummor, Knut Månsson, Höör, gitarr, Erik Nilsson, Tollstorp, dragspel. Artur Holmer, Frenninge, fiol. Lars Resberg, Frenninge, trumpet. Bror Dahlgren, Bjärsjölagård, fiol. Hans Allbäck, Bjäresjö, dragspel. Anders Johansson, Åspinge, trummor. Karl-Åke Lähnn, Vallarum, fiol. Niklas Pedersen, Sjöbo, keyboard. Magnus Olsson, Sjöbo, trummor. Ove Olsson, Lund, trummor. Kaj-Sune Lagnebo, Ystad, dragspel, Leif Persson, Sjöbo, sång. Inger Olsson, Sjöbo, sång. Egon Johansson, Sjöbo, gitarr. Ingemar Emilsson, Sjöbo, trummor.

Här är de två flitigaste dansparen i Härderupshult. Ovan på bild, Margit och Gösta Bergström, här fångade i dansens virvlar och likaledes Annie och Yngve Persson på bilden här bredvid. De har knappast missat någon dans under de 20 åren.

Den gamla dansbanan, byggd 1978, höll inte riktigt 20 år. I fjor byggdes en ny. Som vanligt hade Yngve Persson förberett arbetet noggrant på alla sätt, så att när själva monteringen skulle börja gick arbetet raskt. De som gjorde jobbet var Yngve Persson, Skumparp, Kenneth Karlsson, Hårderup, Bengt Engstrand, Hårderup, Åke Engstrand, Hårderup, Gösta Bergström, Starrarps ora, Tage Öberg, Hårderupshult, Daniel Persson och Bertil Persson, Starrarp.

Vad hände med den gamla banan undrar kanske någon? Jo, den såldes till Bösarps Bygdeförening och de bästa delarna av den används för dans- och teateruppträdande framför deras teaterscen, som framgår av bilden nedan.

Slutligen en egen reflektion över fenomenet Hultadansen. Den är troligen till sin form unikt i Sverige. Det är en känsla som är lite svår att beskriva, men den ger en tillfredsställelse, en glädjekänsla, en kick att vara med och medverka till att ge så många människor så mycket glädje. Jag tror att de andra som medverkar på olika sätt i Hultet erfar en liknande känsla. Därför är det min förhoppning att dansen i Hårderupshult ska bestå i många år framöver.

Slutligen ska vi låta Maggie i Bjälkhult berätta i diktform om en midsomarafton i Hultet.

MIDSOMMAR I HULTET

Till midsommardans i Hultet vi for
med picknick, stolar, flaskor och bord.
I varma kläder och med högt humör
åkte vi taxi som man ju bör.

I skogens ljusa bokeglänta fanns
glada människor och en bana till dans.
Go´ musik och en stämning så gla´
allting båda´ för en kväll som blev bra.

Människor kom från väst och från öst
några sökte i flaskan sin tröst.
Men andra stimma´, dansa´ och stoja´
de flesta hade kul och bara skoja´.

Det blandades glatt både barn och gamla
ett par småtöser kom så sött och samla´
en slant till kvällens spelemän och -flickor
så vi hittade en peng i våra slaka fickor.

Det blev en kväll vi sent skall glömma
länge, länge i våra hjärtan gömma.
Arrangörer, entusiaster med flera
skall härmed tackas, kan ej göra mera.

Maggie på Solgården

HULTAFESTEN på Ågården i Vollsjö blir fredagen den 19 febr. kl. 18.45. Välkomna att anmäla Er till en kväll med mat, musik, sång och dans.

STARRARPS BYALAG

Starrarps Byalag hade i år stämma och majgille hos åldersparet Christina Nilsson och Magnus Jönsson.

Till ålderspar för 1999 valdes Gunborg och Åke Persson.

Till ny julgransgeneral valdes Christina Nilsson. Förra årets julgran hade liksom föregående år skänkts av Birgit och Sven Wallter.

Starrarps Byalag inbjuder såväl starrarpsbor som övriga allmänheten till **Dans kring granen** på Åsne-lyckan kl 14. Ta med varm dryck och fika.

EN MÄRKVÄRDIG FJÄRIL

Av Anton Håkansson
Starrarp

En gång i tiden var jag mycket intresserad av insekter och hur de betedde sig. Myror hade något slags ventilationssystem för att hålla jämn temperatur i stacken. Så hade vi ett getingbo uppe på loftet. Ett stort klot som de format av någon sorts trämassa som de tuggat. Vi kallade det för "vespeböle", men det var faktiskt ett konstverk.

Kunde dom tänka och beräkna allt, eller var det bara instinkter?

Här var väldigt gott om humlor, stora sävliga varelser. Nu är de nästan utdöda genom besprutning med gifter. Där var två stycken i trädgården nu på våren, men dom orka inte flyga och dagen efter var dom döda.

Det intressantaste jag upplevt när jag studerade dessa individer var när jag träffade på en Döds-skallefjäril.

Vi hade halmtak på den tiden för cirka 80 år sedan. Antagligen bodde den i taket, där var ju alltid varmt.

Jag kastade upp en sten för att se när den flög upp, men den träffade så illa att fjärilen dog och föll ner från taket. Men innan den dog skrek den!

Den hade tydlig bild av en döds-skalle på ryggen. Jag hade den länge i sprit, men den förstördes.

När jag talade om vad som hänt skrattade de åt mig och sa att jag hade allt för livlig fantasi.

Men det var riktigt för den skriker eller piper verkligen. Det ljudet används när den stjälar honung från bi. De tål inte det här ljudet utan är fullständigt maktlösa och kan ej försvara sig. Då passar fjärilen på och suger i sig deras honung.

Den lever i södra Europa där den under Medeltiden ansågs vara skuld till död och elände. När pesten härjade fick den en påvlig bannbulla.

Det är enstaka exemplar som kan ta sig ända hit, men dom kan ej överleva här.

Kanske arten är utdöd nu. Det är ju många år sedan jag såg och hörde den.

ANGÅENDE KOPIOR AV VIDEOFILMER

"Föreningen Frenningeboken", som bildades 1983, har hittills gett ut hembygdsböckerna:

"Frenninge socken genom tiderna", 1987,

"Mollerödsgården och Frenningebygden med Pehr Jönssons dagbok 1855-1856", 1991,

"Frenninge socken i ord och bild genom 100 år", 1995.

Föreningen fortsätter sin verksamhet bl.a. genom att sedan 1997 med videokamera dokumentera nutida förhållanden, evenemang etc. i Frenninge församling. Ett arkiv om ett 20-tal filmer har redan hunnit läggas upp och delar av det kommer att förevisas vid filmaftnar och i samband med sammankomster.

Filmerna handlar bl.a. om byavandringar, kyrkliga högtider, skolavslutningar, Skumpens dag och simskolan m.m. och många är också de frenningebor, som här agerar och passerar revy. En fullständig förteckning över filmtrealet kan erhållas hos föreningens kassör, Gösta Persson, Frenningevägen 26.

Föreningen har beslutat, att de som önskar erhålla kopia av någon film, kan få detta till ett av föreningen fastställt pris av 100 kr per kopia med 60 minuters speltid, samt för tiden därutöver 50 kr per påbörjad timme. Kassetten får vederbörande själv tillhandahålla. Hänvändelse kan ske till Gösta Persson.

För Föreningen Frenningeboken
Frenninge den 3 november 1998.
Karl-Erik Rignell
Ordförande

MIN MORFAR VAR EN VANDRANDE GESÄLL

Av Ewa Andersson
Grönalund

Jag vill berätta lite om min morfar. I sin ungdom gjorde han en gesällvandring i Europa under 6 år, 1906-1912.

Under skråväsendets dagar, måste man för att kunna bli fullt utbildad i sitt yrke, göra gesällvandringar. Man gick runt och tog jobb hos olika mästare inom sitt skrå.

När skråväsendet avskaffades 1846 fortsatte man ofta med gesällvandringar, fast nu var det frivilligt.

Det var ett bra sätt att få se sig om i världen.

Min morfar föddes 1885 i Kviinge, nuvarande Hanaskog i norra Skåne. Han döptes till Elis Gotthard och hans far var folkskollärare i byn. Fadern Nils Svensson var mycket trädgårdsintresserad och för att dryga ut hushållskassan odlade han bl.a. grönsaker för husbehov i trädgården som tillhörde skolan.

När Gotthard slutade skolan ville han bli trädgårdsmästare och började arbeta i en stor trädgård utanför Kristianstad.

Sedan jobbade han på flera olika ställen i södra Sverige innan han kom till Malmö.

Där träffade han många som berättade om sina upplevelser runt om i den stora världen. Ett tag hade han en arbetskamrat som var lindansare från kontinenten och som tillfälligtvis ägnade sig åt trädgårdsarbete.

Efter en mycket riskabel blindtarmsoperation, var han så klen att han slapp göra militärtjänsten.

Redan dagen efter det beslutet slutade han sitt jobb på Sofiedals handelsträdgård i Malmö och reste via Danmark till Tyskland.

Tack vare att han då och då under sina sex år i utlandet skrev dagbok, kan jag delge er några av hans upplevelser under denna tid. Han kom att stanna olika länge på de platser han besökte beroende på om det fanns arbete att få.

För det mesta vandrade han till fots, ibland ensam, men ofta träffade han andra som var ute i liknande ärenden och så slog de följe.

Så träffade han i Hamburg en annan svensk som han hade sällskap med till Berlin, där han stannade från augusti 1906 till i maj 1907.

Från Berlin gick han söderut till Dresden.

Här jobbade han på en Azaleafabrik (azalea är en krukväxt), men tyckte det var synd att gå inomhus i "sånt fint väder".

Så han och en kamrat slutade där, packade sina ryggsäckar och med var sin käpp i hand "lodade" de ut ur Dresden.

Kamraten som hette Wahlgren, var från Knislinge, inte långt från den ort där Gotthard växt upp.

I sin dagbok berättar han att de den dagen gick 56 km och sov gott på natten i ett härberge i en liten stad.

Efter att nästa dag ha gått drygt 2 mil tog de tåget för att hinna fram till Leipzig innan det blev för sent.

Från Leipzig begav de sig mot Erfurt. Där hade de fått veta att det skulle finnas stora trädgårdsmästare.

När de kom dit visade det sig vara lök- och fröhandlare och något arbete fick de inte här.

Gotthard for vidare till Heidelberg där han stannade över vintern (1907-1908).

Det blev en kall vinter, 10-12 minusgrader var vanligt i början av januari och så snöade det. I tidningarna kunde man läsa att tågen var inställda i Danmark till följd av snöstorm.

Sin fritid tillbringade han med att se sig om. Bl.a. besökte han Heidelbergs slott.

I det fina snövädret åkte han gärna kälke utför slottsberget.

I Heidelberg träffade han flera svenskar som han brukade umgås med.

Från Heidelberg reste han i februari vidare, först med tåg, sedan till fots. I mars 1908 kom han till Genève, där han fick arbete en stor trädgård. Här trivdes han mycket bra, men då det inte fanns jobb längre än till sommaren fick han åka vidare till Frankrike.

Här fick han bara tillfälliga småjobb och tänkte pröva lyckan i Italien.

Inga jobb fanns. Han drog vidare från plats till plats och hankade sig fram så gott det gick. Ibland gick han till något kloster för att få lite mat.

Ända till Neapel vandrade han, men fortfarande inga jobb och inga pengar.

Av svenske konsuln i Neapel fick han 8 lire samt en ångbåtsbiljett och så for han tillbaka till Genua.

Av konsulin i Genua fick han tågbiljett till Nizza.

Här hade han gärna velat stanna ett slag eftersom det var så vackert, men överallt fick han samma besked - inget jobb.

Han fortsatte till Marseille, där han träffade en dansk, Hans Toft.

De kom överens om att bege sig till Spanien.

Det var svårt att till fots ta sig över Pyrenéerna. Ibland gick de på järnvägsspåren, igenom den ena tunneln efter den andra. Det regnade så kraftigt att tågen var inställda flera dagar i sträck.

För att söka skydd mot regnet övermattade de i ett gammalt fallfärdigt hus, där de kom i bråk med ett gäng zigenare.

Efter att ha vadat över en stor flod kom de till Barcelona. Där gick de på tjuvfåktning.

Dansken skulle fortsätta till Madrid, men Gotthard valde att besöka konsulin, herr Fryxell och fick av honom ångtågsbiljett samt 4 pesetas till lite mat.

Tillbaka i Marseille träffade han flera gamla bekanta.

Det gick emellertid inte att få något jobb, varför han beslöt sig för att åka vidare.

Det var i december månad och nu började det snöa. Han var utan jobb.

Julen tillbringade han i Lyon.

På väg dit blev han misstänkt för spioneri och satt inspärrad till nästa dag, "men lodade ändå 40 km och var så i Lyon".

Vidare berättar han: "Som jag för gendarmernas skull knappast kunde få gå ifred längre utan arbetsbetyg, man får blott gå tre veckor då man inga pengar har, gick jag till "Accidance pour le travail" (ett slags verkstad för fattiga och arbetslösa), tänkte att över julen vankades lite bättre mat".

För kost och logi skulle man bunta 50 vedbuntar. Sedan fick man 1 cent för varje bunt.

På julafton arbetade han hela dagen och fick 60 buntar färdiga.

Maten bestod, liksom dagen innan, av soppa och bröd.

På juldagen var de lediga en stund mitt på dagen och då passade Gotthard på att gå till posten och hämta ett brev hemifrån.

Det var hans mor Olivia Svensson som skrev. Bl.a. undrade hon hur han tillbringade julen.

"Ja! om hon bara kunde tänka sig", skrev Gotthard i dagboken.

Från Lyon begav han sig efter några dagar vidare norrut, trots att han hellre velat ner till Medelhavskusten där det var varmare.

Men han hade lämnat sin koffert hos en speditör i Genève och ville hämta den.

Vid gränsen mellan Schweiz och Frankrike råkade han illa ut.

Han skriver i dagboken:

- På morgonen den 13 januari 1909 hämtade jag ett bröd på bageriet, då jag blev anhållen utav en "skintarm". Han tog mig med till kontoret, men som papperen voro bra nog hade jag fått gå igen, om icke en utav dem kommit på den olyckliga tanken att undersöka min säck. Jag hade en stor "tummiesäck". Som de där hittade 5 paketer tobak och 15 askar tändstickor blev jag inspärrad för smuggling.-

Nästa dag blev han tillsammans med två gendamer fraktad med sammankopplade händer till Dijon.

Han skriver vidare:

- Visserligen reste jag hemifrån för att praktisera, men inte detta.-

Så hamnade han i rannsakningshäktet där han fick stanna till den 23.de då han blev förd till rätten.

Fastän hans franska var mycket dålig lyckades han bli frikänd och kunde nästa dag bese stan.

Han var redan en inbiten rökare och kunde klara sig mycket bättre utan mat än sin kära pipa.

Nu reste han till Paris, där han fick arbete och stannade från februari 1909 till i april 1911, dvs i över 2 år.

Han lärde sig under denna tid inte bara att tala, utan också skriva franska bra.

Under de 29 veckor han vandrat runt utan fast arbete hade han tillryggalagt en sträcka på över 5.000 km, alltså 500 mil.

Han hade många anställningar under sin tid i Paris med omnejd. Bl.a. var han med om att anlägga tennisplaner i Neuilly.

De erfarenheter som han här skaffade sig fick han nytta av 20 år senare hemma i Sverige, då han svarade för tennisanläggningarna i Hjälmjö i Örkelljunga.

När han lämnade Frankrike begav han sig till Belgien. Som vanligt var det knivigt att komma över gränsen.

Här hade han tur och fick skjuts med en bonde som brukade passera gränsstationen med sitt lass grönsaker. Gränsvakterna som mycket väl kände igen bonden trodde att han hade sin dräng med sig och så var Gotthard i Belgien utan att behöva genomgå visitation.

I Bryssel fick han arbete hos en firma och som vanligt tillbringade han sin lediga tid med att se sig omkring.

På så sätt kom han att hamna i ett sällskap som skulle göra en turistresa till London.

Genom att utnyttja denna resmöjlighet kom han till England utan att begagna sig av sedvanligt pass.

Sommaren och hösten 1911 arbetade han hos en firma med mycket stora tomatodlingar.

I oktober fanns det inte mer jobb där. Han måste sluta och något nytt arbete lyckades han inte få.

Han åkte då till Hamburg. Där hade han haft sitt första arbete när han startade sin långa resa.

Här fick han jobb och stannade till i juli 1912 då han beslöt sig för att resa hem.

Hans föräldrar hade nu flyttat till Vinslöv och där återsåg han dem efter 6 år i Europa.

Han hade mycket att berätta, men ofta tystades han i sin berättariver av mormor, som inte ville höra talas om det där zigenarlivet.

Så jag har fått veta det mesta om resorna genom dagboksanteckningarna.

ÅRETS SKUMP

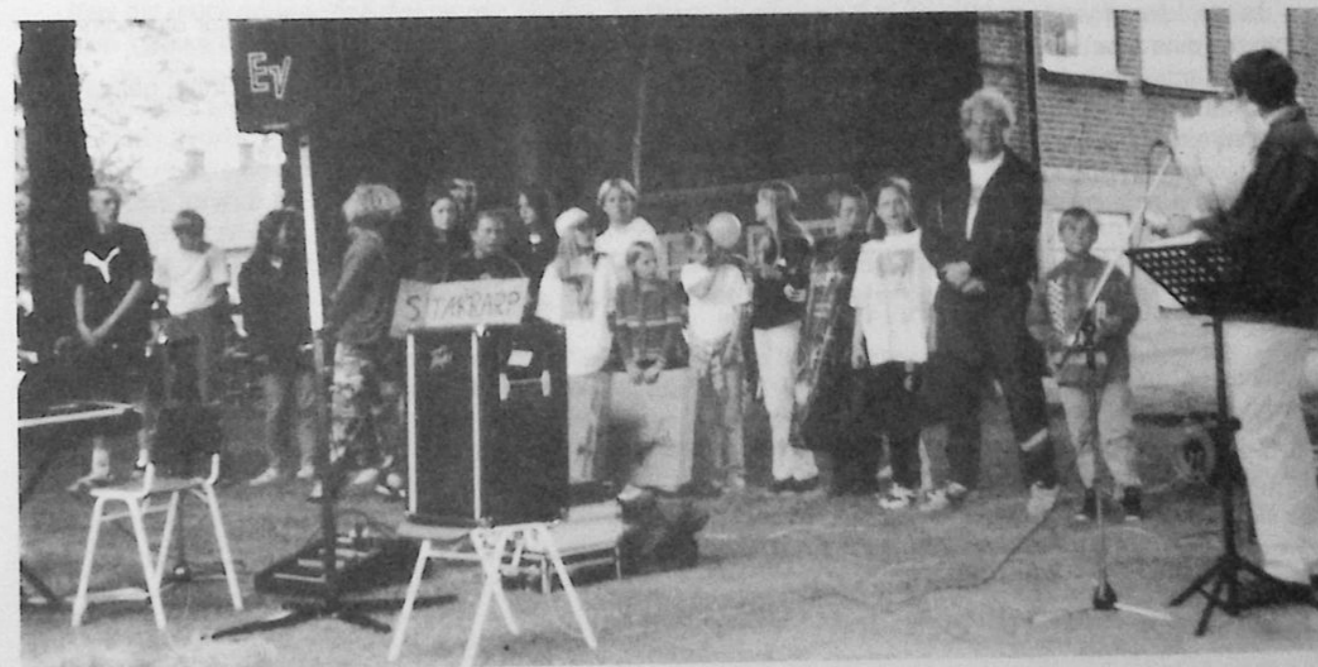
Till Årets Skump 1998 utsågs Åke Gustafsson, Bäckkero, Vallarum. Han fick utmärkelsen "för stor musikalitet och mångsidig hantverksskicklighet till långvarigt gagn för bygdens kulturliv."

För underhållningen på Skumpens Dag i somras svarade Färsingagilletts Spelmän, bestående av Artur Holmer, Ove Andersson och Årets Skump

Åke Gustafsson.

Dessutom gjorde Sonja Stjärnquist med ackompanjator ett uppskattat framträdande.

På bilden nedan ser ni det vinnande brännbollslaget från Starrarp med omnejd.

I RANSONERINGSTIDER

Av Anton Håkansson
Starrarp

Det här hände under sista världskrigets dagar. Vi handlare hade "förmånen" att sköta om en stor del av ransoneringen gratis, som till exempel sortering och uppklistring av kuponger för ransonerade varor.

Så fick vi rutade och gummerade kartor och i varje ruta klustrades en kupong som fick fuktas först. Sedan skulle de skickas till olika grossister för att vi skulle få varor. Kuvert till dem fick vi, men eftersom det var värdepost fick vi själv betala avgiften för rek., vilket var lite orättvist. Vi gjorde arbetet utan ersättning.

Indirekt var detta orsaken till vad som hände mig en natt.

Eftersom tiden ej räckte till att göra detta jobb på dagen, fick jag ofta utföra det på kvällarna.

En gång när jag höll på med det där inne på kontoret hörde jag röster från farstun. Där var faktiskt någon som kommit in fast det var sent på kvällen och båda ytterdörrarna var låsta.

Så fick vi främmande en kväll och när de skulle gå hem gick vi genom farstun. Då talade jag om att jag hört röster av någon som var här inne, trots att alla dörrar var låsta.

De såg med förvåning på mig. De trodde säkert att jag ljög. Men jag fick rätt, för en tid senare fick jag ett telefonsamtal från Kriminalen i Malmö att de hade några i förhör, som erkänt inbrott i Starrarps affär.

Nu skulle de ut och vallas. Det stämde också, för någon dag senare kom en polisbil och 2 poliser och de anhållna, men dessa ville ej gå in. Men de pekade ut dörren som de dyrkat upp. Den var till vår fastu.

Att dom stanna där var antagligen för att dom sett en ljusstrimma vid dörren till kontoret.

Jag beundrar dom som kunde låsa upp utifrån, likaså låsa när de gick ut. De hade säkert inga mordvapen, sådana som blivit populära på senare tid, till exempel avsågade hagelgevär och även stekjärn.

Vilka de var vet jag ej. Ej heller var de var ifrån. Poliserna sa ingenting om dom.

Detta hände under första världskriget med ransoneringstider och en massa kontrollanter.

Vi tog emot ull för våra kunder. Ullen skickades vidare till en manufakturhandlare, som i sin ordning fick en licens för inköp av garn och dylikt. Den licensen var felskriven. Den visade 10 gånger för mycket. Eftersom handlaren var omutligt hederlig drog han en streck över den felskrivna summan och skrev dit den rätta. Men det tog hus i h - e. Så där får man bara inte göra. Det var ju ett svårt brott och efter ett par dagar kom en kontrollant och meddelade att han anmält saken till polisen på orten här.

Handlaren var själv från norra Sverige, så han sa till kontrollanten:

- Ja, dej känner jag igen, du är ju ifrån den staden och där har du ju haft åtskilliga fuffens för dig, som kanske dina arbetsgivare skulle va intresserade av.-

Kontrollanten fick plötsligt ett hastigt påkommet ärende som han fick bråttom att uträtta och det gällde poliskontoret.

Dagen efter kom han tillbaks till handlaren och sa att han lyckats att få ärendet avskrivet. Det gjorde han nog klokt i.

SYFÖRENINGSAUKTION

Välkomna till Starrarps Kyrkliga Syförenings årliga auktion i Församlingshemmet i Frenninge, fredagen den 27 november kl. 19.

I år återkommer luciatåget och det blir även kaffeservering, lotterier och auktion på tillverkade och skänkta alster.

50-ÅRS JUBILEUM I HÅRDERUP

Av Anita Persson
Eskilstuna

Den 2 augusti 1998 var det 50 år sedan Iréne och Enock Persson med sina 5 äldsta barn blev Härderupsbor. Jag som är äldsta dottern, skall här berätta något om hur jag minns flytten och om åren därefter.

Vi kom från Grimstofta, en liten samling hus mellan Tolånga och Sjöbo. Där arbetade pappa som grovarbetare hos byggmästare Lönnmarker i Sjöbo och tidvis som skogsarbetare. Det var ett tungt och inte särskilt lönsamt arbete. Eftersom han i hela sitt liv levde och arbetat i lantbruk började längtan till jorden bli allt starkare och efter c:a 1½ år som arbetare blev familjen åter lantbrukare. Gården i Härderup var av den storleken, att den på den tiden ansågs kunna föda en familj, vilket föräldrahemmet, som han övertog vid giftermålet inte kunnat.

Vi barn var inte så glada över att behöva flytta. I Grimstofta hade vi massor av kamrater och kunde leka hela tiden, när vi inte var i skolan. Nu skulle det bli annat av. Ett av pappas argument för flytten, var just att vi barn skulle lära oss att hjälpa till och inte bara leka.

Det visade sig så småningom, att det inte var så farligt. Det var mest vid betgallring och andra säsongsarbeten, som vi behövde delta.

Skolbytet blev i alla fall för mig en positiv upplevelse. I Sjöbo skola hade jag en bestämd känsla av att tillhöra en underklass. Det berodde inte på att jag hade svårigheter med skolarbetet, utan att de "fina" sjöbobarnen tillhörde en annan klass. I Starrarp upplevde jag inget sådant, trots att det fanns barn, vars föräldrar säkert hade det bättre ställt ekonomiskt.

För mor betydde flytten ett mycket hårdare arbete. Förutom allt arbete med en fembarnsfamilj, som så småningom blev sju, skulle hon nu vara med vid mjölkning och allt annat utomhusarbete. I Grimstofta hade vi fått det ganska fint i huset, men nu var det dags att börja renovera igen. Det fanns t.ex. varken vatten indraget eller avlopp från köket. Köksspisen stack ut framför dörrhålet, så om vi ville ta in barnvagnen i köket, fick vi lyfta den över spisen.

Den första natten minns jag som ganska kuslig. Det fanns 2 hundar på gården, en som stod bunden och en som sprang lös. Båda två skällde mest hela natten och Nalle, den löse, sprang runt huset, så att vi todde att någon smög utanför. Efter en tid hade vi vant oss och då hundarna och vi lärt känna varandra, blev allt mycket bättre. Nalle levde i många år och blev allas älsklings.

Under de 50 år som gått har det verkligen skett en revolution inom jordbruket. Från att vara en gård som kunde försörja en familj, är 32 tunnland nuför tiden allt för liten.

Arbetsmetoderna och maskinparken är ju också helt förändrade. När vi övertog gården, fanns det 2 arbetshästar, 1 unghäst, 6-7 mjölkkor, ungdjur, sugga med smågrisar, gödsvin och höns. Korna mjölkades givetvis för hand och mjölken skickades till mejeriet i "mjölkakannor". Hästarna drog förutom plog, harv och kultivator också självbindare, slättermaskin och andra redskap.

Efterhand som åren gick kom moderniteterna. Mjölkmaskinen gjorde ju mjölkningen lättare, men så blev det mera arbete med diskningen istället. Traktorn innebar en stor förändring och lättnad i arbetet, men kanske blev det ändå en viss saknad av hästarna.

En period fanns det både häst och traktor på gården. Skördetrösken bogserades först av traktorn innan den blev självgående. Det gick väl an, men när pappa drog sitt gamla potatisårder med traktorn, tyckte mor att det såg för löjligt ut. Vi ungdomar var heller inte så förtjusta, när vi måste plocka potatis efter årdret istället för att umgås med våra pojkvänner.

Inomhus förändrades mors arbete mycket genom oljeeldningen, badrummet, frysboxen, den elektriska spisen, hushållsassistenten och andra apparater.

Sedan vi flyttat hemifrån uppskattade vi att få komma hem till Härderup och hjälpte gärna till med arbetet. Speciellt sedan barnbarnen började komma blev föräldrahemmet den fasta punkt som alla längtade till och ville samlas i.

Barnbarnen i Eskilstuna anser t.ex. att "riktig" jul finns bara hos mormor och morfar i Härderup. Måste dom tillbringa jule:n i Eskilstuna, låtsas vi bara att det är jul.

Livet som småbrukare var mycket hårt många gånger, både när det gällde ekonomin och det tunga kroppsarbetet, men ändå tror jag att det inneburit många glädjestunder och en hög livskvalité.

Sedan Iréne och Enock blivit pensionärer och trappat ner och avvecklat jordbruket, bor dom fortfarande kvar efter 50 år. Vi barn med familjer hoppas att dom får vara friska och leva sitt liv på sin gård i Härderup många år till.

NY VÅR FÖR BYGDEMÅLSDIKTNING ?

När jag växte upp på trettioalet hörde jag mycket talas om de tre bygdemålsdiktarna från Mellan-skåne, Nils Ludvig, Nils Eklundh och Daniel Rydsjö. Jag läste deras dikter i Mellersta Skåne och efterhand skaffade jag också en och annan bok.

I mitten av fyrtioalet försökte jag själv att skriva någon folklig historia och lyckades också få se ett och annat i tryck i hemortens tidning. Efter över ett halvsekel råkade jag få se dem i den pressklippbok där jag likt alla nybörjare noggrant bevarade alla tryckta rader som jag åstadkommit. Det blev impulsen till att jag för ett par år sen återupptog bygdemålsskrivandet som resulterade i boken, "Utsikt från ett mjölkabor". Vid det laget var det sällsynt att skribenter skrev på bygdemål, men måhända kan det bli fler som följer exemplet när nu både ABF och Vuxenskolan planerar cirkelstudier i skånsk dialektdiktning.

Lennart Kjellgren

SKÅNSK ROMANTIK ME FORHINDER

På dånsebanan en lördeskväll
ja sväva i valsen så gla o säll,
o tösen va ranter o mill o gla
når vi dansa sistan, hon o ja.

Po den tiden hade ja ingen bil
o ti hinges him va halannen mil.
Vi to våra cykla o ga voss åsta,
o grannt i väred ja mings de va.

Men rätt som vi körde ble anned å,
då borja de rejna o åskan gå.
Vi va ente klädda for soodent vär
så våda ble vi frå hoed te tär.

Men ette en timmes tid, ja tror,
så sad vi po gårens mjölkabor
o snacka så nått om folk o kreg
o sånt som di kallar for kjarleg.

Når ja imod himmed skulle åsta
en liden gonattkjöss ja tänkte ta,
men tösen va blyger, precis som ja
så de ville ente gå redit bra.

Te sist hade de nock ändå gåd.
Ja böjde mej ner - då ble tösen våd,
de va som ja hållt över na en spann
for brätted po hatten va fullt å vann.

Vi kom te o grina bægge två,
nåd kössane ble där sen ente å.
Nu e hon sen länge en annens fru
- så kjössen har ja te goe inu.

Ur "Utsikt från ett mjölkabor"
Ultima Thule Bokförlag
Degeberga 044-350113

GASLEDNING FRÅN RYSSLAND

Av Bertil Persson
Starrarp

För den projekterade gasledningen från Uralområdet i norra Ryssland till Tyskland finns tre alternativa sträckningar. Av dessa är två till havs genom Östersjön och det tredje är på land. Detta tredje alternativ är av största intresse för oss, eftersom gasledningen i så fall med största sannolikhet kommer att gå genom våra bygder.

Det är det finska företaget North Transgas, till hälften ägt av det ryska gasbolaget RAO Gazprom, som planerar att överföra rysk naturgas till Tyskland, eventuellt då genom Sverige. Gasledningen skall i detta landbaserade förslag komma in i Sverige från Finland vid Skutskär, en bit söder om Gävle och sedan gå genom Närke och vidare söderut till Skåne. Bara på ett enda ställe finns ett hus i vägen och måste rivas och det är någonstans uppe i mellansverige, ett hus som ägs av försvaret. Men så är ju frizonen ganska smal. Ingen bebyggelse får finnas närmare än 25 meter.

Till hjälp vid undersökningen av detta alternativ har företaget ett svenskt konsultföretag som heter AB Jakobsson och Rydmark. Deras representant, Hans Annevall, berättar att det är ett stort rör av höghållfaststål, som ska grävas ner. Det kommer att vara någonstans i stoleksordningen 1 - 1,3 m i diameter. Stålet kommer att vara minst 20 mm tjockt. Röret ska grävas ner så att det är täckt med mins 1 meter jord. På många ställen blir det djupare. Där ledningen går i jordbruksmark ska den gå under dräneringen, likaså under vattendrag, så att ingenting av verksamheten ovan jord ska påverkas. Emellertid kommer där att hållas öppen en 7 meter bred "gata", där ledningen går genom skogsmark. Detta för att regelbundet kunna inspektera ledningen.

Risken för olyckor är enligt Hans Annevall ungefär lika stor vid överföring av naturgas som vid överföring av elektricitet.

Dess planerade sträckning framgår av kartan nedan. Gasen kommer alltså norrifrån, från Långaröd via Brågnahult genom västra sidan av Puus kronopark, för att sedan följa gränsen mellan Vallarum och Härderup, varefter den går till Vallarumslund och vidare söderut.

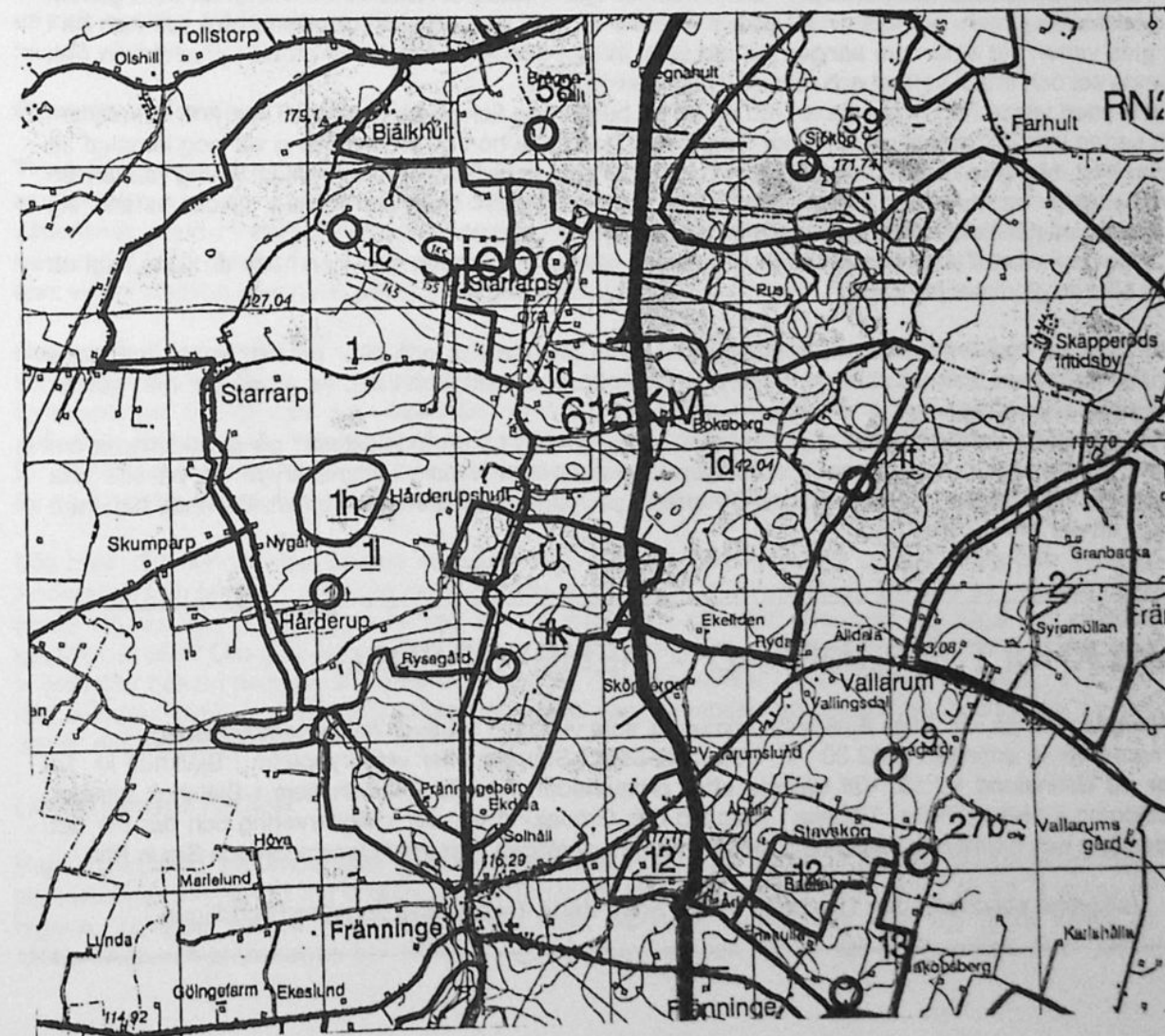
Den sträckning som framgår av kartan är inte exakt utan man räknar med att den kan komma att justeras maximalt 200 meter åt väster eller öster. Detta efter samråd med berörda markägare.

De övriga markeringarna på kartan, ringar och en del siffror, är länsstyrelsens markeringar för vissa ställen som är av speciella intressen för kultur- och naturvård.

Ingenting är bestämt om naturgasledningen. Inga tillstånd är ännu givna och inga beslut är fattade. Men det är planer som bör följas med största intresse och de är troligen inte helt okontroversiella.

Den tidsplan som för närvarande gäller är att den nu pågående undersökningen av olika alternativ ska vara klar till våren, för någon gång under första halvåret 1999 ska beslut fattas av företaget huruvida man ska gå vidare med det landbaserade alternativet eller helt ta bort det. Om man bestämmer sig för att gå vidare, så innebär det att den verkliga projekteringen ska påbörjas och i det läget ska berörda markägare kontaktas och alla tillstånd ska sökas och provas.

Det enda som är säkert är att det blir förr eller senare en gasledning från norra Ryssland till Mellaneuropa. Fyndigheterna är enorma och behovet och intresset i framförallt Tyskland är stort.

OTTOS FORMULERINGAR OM KLOKA GUBBAR O KVINGOR.

Av Gösta Kristiansson
Vollsjö

Förr fanns ju så många så kallade "kloka gubbar" och "kvingor", vi har ju hört talas om Kloge Lars, Lars Tann, Ommagubben och Åsumspågen med flera, kanske någon av dessa var omnämnda med olika namn. På damsidan talades bl.a. om Igla Tilda, Grava Karna och Skärhusa Bengta. Dessa rader är absolut inte ämnade att av mig förringa deras kompetens, jag ska bara åtege två av Ottos historier.

Otto reste i många år "po bedorna" hos Olof Andersson i Stora Harrie. Det hette så när man ägnade sig åt betskötsel vår och höst, vanligast c:a 4 tunnland. Så berättade Otto att därute var en gård i närheten, som låg väldigt idylliskt med en jättefin allé upp mot mangårdsbyggnaden. Nu stordes emellertid idyllen av att frun på den fina gården inte var riktigt kurant till hälsan varför hon fick maken med sig till en s.k. klok gubbe.

- Ja, sa han, ni har asketräd därhemma och de måste ni fälla om du skall bli bra.-

Ja nog hade dom ett par askar i trädgården, så dom fick ju skattas till förgängelsen, men frugan blev ändå inte bättre, så ett nytt besök gjordes.

- Ja, ni har fler asketräd där hemma så då kan du inte bli bra.-

Hemiska tanke! Hela fina allén upp till gården var ju asketräd!

Ja, trots massiva protester av maken så blev den fina allén skövad.

Dock blev inte frun frisk ändå, sa Otto, så dom fick anlita en riktig doktor och han skrev ut några tabletter och efter 8 dagar var frun fullt frisk.

Sen hade han ett exempel, som jag vill minnas var Igla Tilda. Det handlade om en man som genom olyckshändelse hade fått förstört ett öga som sedan ersats med ett glasöga. Detta brukade han ha i ett glas vatten vid sidan om sängen på nätterna, nu inträffade den malören att han yrvaken en natt glömde sej och drack vattnet och råkade svälja glasögat.

I sitt bryderi visste han ingen annan råd än att ett besök nog fick göras hos Igla Tilda. Väl ditkommen och sedan hon fått den något komiska diagnosen, förordade hon att ett lavemang var nog lämpligt att börja med. Mannen med ett utvändigt och ett invändigt öga fick nu intaga viloställning medan en lavemangskanna laddades. Nu hade glasögat emellertid gjort sådana framsteg så det befann sig exakt på det ställe där Tilda skulle sätta in lavemangsmunstycket.

Ja, Otto han sa att Tilda höll på som klok gumma i många år därefter, men hon hade en gång sagt att "den blicken glömmer jag aldrig!"

Otto själv var begåvad med en kärnhälsa som trots att han i ur och skur på sin "knarr" (dåtidens benämning på en liten 98 cc. motorcykel) dagligen körde till sitt jobb i många år, så var han nästan aldrig sjuk eller dålig.

Ja, någon gång kanske, som t.ex. när han efter att ha varit på en födelsefest, på småtimmarna om söndagsmorgonen, som han sade att någon i Starrarp sett honom komma krypande på alla fyra uppför den lilla backen vid affären med "Knarren" på ryggen och den gick för fullt. Då hade han varit dålig i ett par dar därefter.

BJÄLKHULTSPROMENAD - HEMBYGDS DAG

Välkomna med på vår årliga Bjälkhultspromenad, som vi fr.om i fjol även kallar hembygd dag. Ni kan ansluta antingen kl.13.30 vid Tregubbahuset i Starrarp eller vid Bryggeriet i Bjälkhult kl. 14 eller på Grönalund kl. 15. Väl framme efter promenaden till Nils Eklundh hem i Bjälkhult blir det diktläsning av Knut Thulin. Tillbaka i Starrarp och Grönalund blir det kaffeservering och där blir det både sång och musik och diktläsning. Medverkar gör nämligen Ingegerd Oscarsson och Sigun Rix.

Välkomna söndagen den 18 januari hälsar Knut, Bertil, Ewa, Lasse, Ingegerd och Sigun.

RAPPORT FRÅN TÄPPAN

Av Rut Ehrlow
Starrarps ora

Höstens dagar äro genomskinliga
och målade på skogens gyllne grund...

Poeten Edith Södergrans ord i dikten *Höstens dagar* känns alldeles aktuella, när jag nu ska ta en titt i täppan och formulera lite funderingar kring den, med en nybliven pensionärs ögon.

Den tredje åldern

Pensionärlivet brukar kallas för "den tredje åldern" och när den nu ännu befann sig på långt avstånd, hörde jag den omtalas i termer av "frihet", "gott om tid", "trygghet" "vidgade perspektiv" etc. Det såg jag fram emot. Och nu när den första riktiga pensionärssommaren i Starrarps Ora är till ända, kan det vara värt att något granska, hur verkligheten förhåller sig till förväntningarna.

Genast ska sägas, att verkligheten överträffar förväntningarna! Att göra sig fri från klockan, som kan vara ett gissel, är enbart befriande. Nu är det jag som berstämmer över mig och inte den. Sådant måste vara till fördel för exempelvis blodtryck och allmänt välbefinnande. Och har jag nu inte fått en väldig massa mer tid? Jodå. Samtidigt snurrar tidens hjul allt snabbare, ju äldre man blir - det är en känd naturlag. Men visst finns det möjligheter att mer grundligt och mer konsekvent planera arbetet i täppan efter årstidernas gång, kort sagt rota sig djupare i den skånska myllan. Och hela tiden samlar man, dvs. jag, på sig nya lärdomar och vidgar sina horisonter. Man har också råd att misslyckas med ett och annat, i trädgårdsväg till exempel, utan att självförtroendet skamfilas. Allt prestigetänkande har jag vänt ryggen åt. Skööööönt!!! - Det är trygghet, det!

Sommar upplevelser

Till det allra mest tjusande med sommaren hör i vårt tycke att plocka skogshallon. Då måste man emellertid bege sig ett stycke bort från den egna täppan. Och hur än sommaren blir ur väderlekssynpunkt - skogshallonen sviker inte! Vilken rikedom att ösa ur! Rik har också tillgången på kantareller varit. Smörfrästa kantareller som varmrätt och skogshallon till efterrätt - se där en meny som vilken stadsbo som helst skulle avundas sommartorparen!

Hur har livet levts på vårt "ställe" - uppfört 1860 - av tidigare bönder och det senaste halvsekle sommartorpare? Vilka var människorna, som bodde här en gång? Och vilka drömmar och förhoppningar bar de med sig i livet? Det är frågor som förmodligen fler än vi ställt oss, eftersom spåren av tidigare generationer är så tydliga: Den vackert lagda stengården vittnar om slit och kamp för att få in skörden, själva huset har sitt budskap från forna dagar och resterna av stallet med plats för häst och tre kor väcker tankar om livsvillkor, fjärran från våra dagars.

Lite blev våra funderingar stillade en julisöndag. Då kom nämligen helt apropå Britta och Torsten Andersson från Malmö (i sällskap med son och svärdotter som tryggt stöd). De ville se hur den plats tedde sig nu, där de tillbringat härliga somrar från 1951 till 1970. Behöver jag säga, att besöket gladdade oss alla? Oss gav det mer förankring i bygden och mer gemenskap med det förflutna? Nu såg vi gestalter bakom namnen och erfor en vi-känsla; alla är vi länkar i historiens långa kedja... Den här lilla stunden hann vi också dela odlandets glädje och gemensamma trädgårdserfarenheter. Ja, det var en dag att minnas!

Landsbygdens fördelar

Vare sig man bor på landet eller i stan, kan prosaiska ting som läckande kranar, trasiga elledningar och utebliven morgontidning drabba en. Medan man i stan kan tvingas vänta länge på att få dylika fel lagade, förefaller det på landet kunna ske i det närmaste omedelbart. Och jag vågar påstå att sakkunskap och branschanda här håller en väl så hög nivå som i stan, det är vår erfarenhet. Det är

avgjort närmare mellan människorna här. Kanske jag rentav vågar påstå, att där alla känner alla, ryms inte heller oärlighet och fiffel.

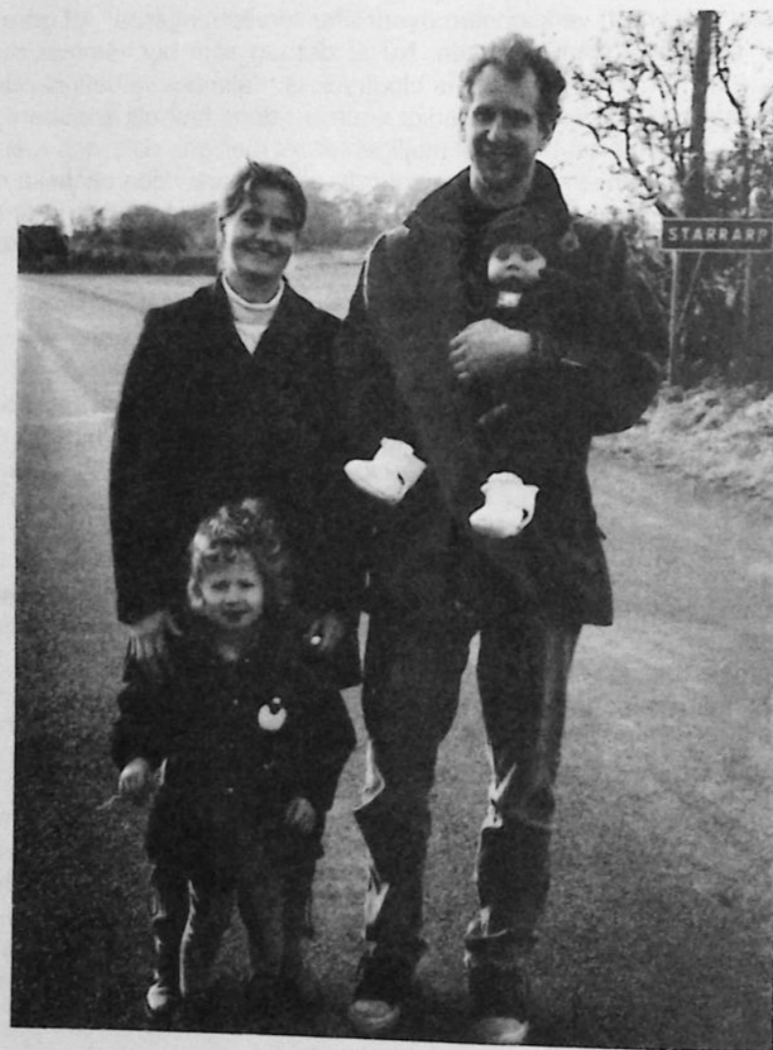
Utblickar från täppan

Efter några somrar av reparations- måleri- och trädgårdsarbete har vi nu lyft blickarna från täppan, den "lilla" världen, och gått på upptäcktsfärd utanför den. Och vad har vi funnit? Jo, idealitet, skaparanda och en beundransvärd uppfinningsrikedom för att värna om landsbygdens bestånd och förhoppningsvis också framtid. Jag tänker på Ö. Sallerups kulturhus, som står likt en fyrbåk och visar vägen... I Lustgården, Henset, kan varje besökare hämta inspiration för att i den egna täppan pröva, leka, skapa, forma *sin* lustgård.

Har du sett landet om sommaren? frågar Artur Lundkvist i en dikt, där han prisar alla lantlivets behag. Dikten är gammal, men budskapet åldras inte. Ja, jag har sett landet - Färs härad - om sommaren, vill jag svara, och jag vill inte vara någon annanstans.

TILLÖKNING I STARRARP

Den här familjen har under det gångna året utökats med en pojke, som fått namnet Jakob. Här syns Jakob tillsammans med de andra medlemmarna i familjen. Det är mamma och pappa, d.v.s. Christina och Magnus, samt lillasyster Rebecka.

Försäljningsställen för Härderupsposten: Sune Sörenssons Bil, Starrarps Ora, Trillegården, Härderup, Frenninge Livs, Frenninge Trädgård, Tommys Färg, Vollsjo, Bengt i Östraby, Sollivs i Öneköp, Matgården i Bjärsjölagård, Tobakshörnan i Hörby och Anders Färghandel i Sjöbo.
Adress till Härderupsposten: Starrarp 7, 270 33 Vollsjo. 0415-42116.

FÖRSÄLJNING, SERVICE och HANTVERK

I BJÄLKHULT, HÄRDERUP, SKUMPARP och STARRARP.

Bjälkhults Rör och Bygg. Jocke 0415-42060.

Buglys Kennel, Lindgården, Starrarps ora. Naima Paulrud-Balog. Uppfödning av mops och cavalier King Charles Spaniel. 0415-42021.

I-A Trä o Smide, Inge Andersson, Starrarp. Allt inom bygg. 0415-42025. Mobiltel. 0708-264609.

Jan Månssons Maskinstation, Härderup. Utför diverse jordbrukskörslor och grävning. 0415-42029. Mobiltel. 010-2472097.

Kennel Flywheel's Chinese Crested powderpuff. Helen Olsson, Härderup. 0415-42166.

Naturterapeuterna Eva o Paul Ahlberg, Skumparp, utför polaritetsbehandling, irisdiagnostik, homeopati, bindvävsmassage, kristallterapi med dorg och ankh och håranalyser. Tel. tid: Mån.-tors. 8-10. 0415-42082.

Sjölin's Maskinstation, Härderup. Utför jordbrukskörslor och grävning. 0415-42185.

Snickare Karlsson, Starrarp. 0415-42079.

Sune Sörenssons Bil, Starrarps ora. 0415-42022.

Trillegårdens Antik o Hantverk, Jette Nygren, Härderup. 0416-30451.

Video Import, Lasse Lagnebo, Starrarp. Service o försäljn. av allt inom radio och TV-branchen. Uthyrning av bord, stolar och toaletter. Tel och fax 0415-42014. Mobiltel. 010-2452447.

Åkermans Fjäderfarm och Grönsaker, Härderup. EU-godkänt gårdsäggpackeri. Arne Åkerman, Tel. 0416-32111.

HIMLAMANNEN I SKÅNE

"Himlamannen i Skåne" heter en nyutkommen bok av Lennart Kjellgren. I den presenterar författaren ett antal händelser och episoder som länge varit mer eller mindre bortglömda. Den bör vara speciellt intressant för oss i Mellanskåne då flera kapitel är lokaliserade till våra trakter.

Vi får bl.a. veta sanningen kring den mytbildning som uppstått kring "kungamördarens änka" och hennes eventuella vistelse i Långaröd på 1840-talet. Vidare får vi göra bekantskap med Sveriges första kvinnliga revolutionär, den bråkiga pigan Svartskyllie-Mättan från Krageholm. Himlamannen var en domedagsprofet som vandrade omkring i våra bygder i slutet av 1800-talet och slutade sina dagar i Långaröd.

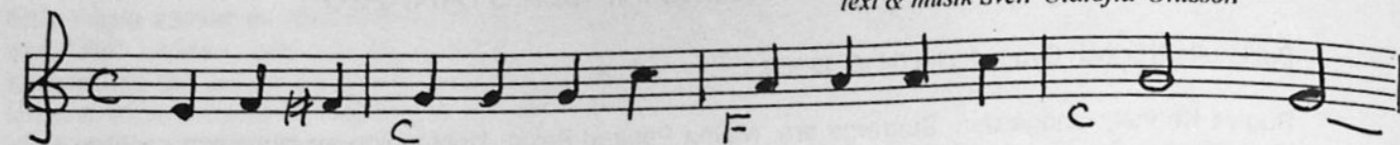
Åtskilliga s.k. skrönor blir obarmhärtigt avslöjade efter kontroll i kyrkoarkiv och på andra ställen.

För den som är intresserad av skånsk kulturhistoria är boken ett fynd och även övriga läsare kan glädja sig åt en välskriven och underhållande skånebok.

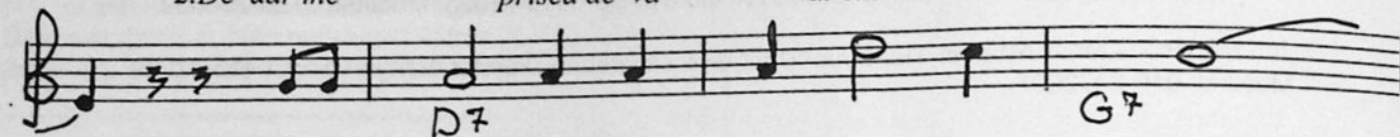
Bertil

En Gaur Blain Te' Salu

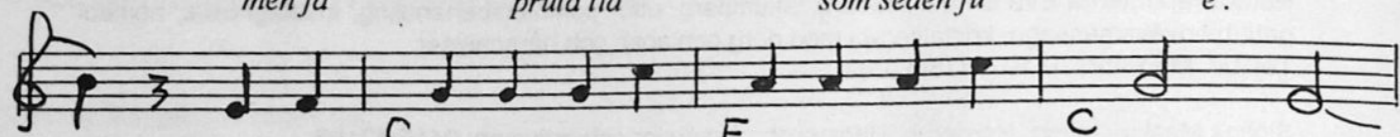
text & musik Sven "Ulatofsta" Ohlsson

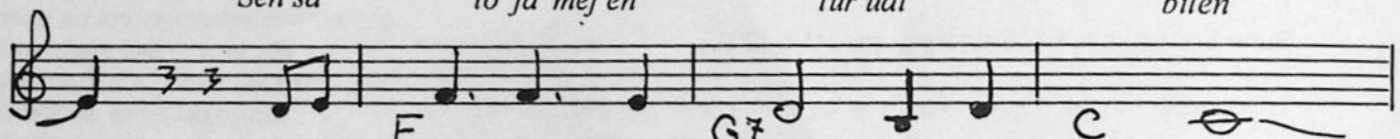
1. En da' ja' läjste udi Skånskan å där sto' de'
2. De' där me' prised de' va' väl ente så toked

ad en gaur blain te' salu den dan.
men ja' pruta lid' som seden ju e'.

Så ja' ringde did å frågte lid om prised
Sen så to' ja' mej en tur udi bilen

å om' jormån å hus te' den gaur'n.
te' "Färsabanken" som ga' mej laun.

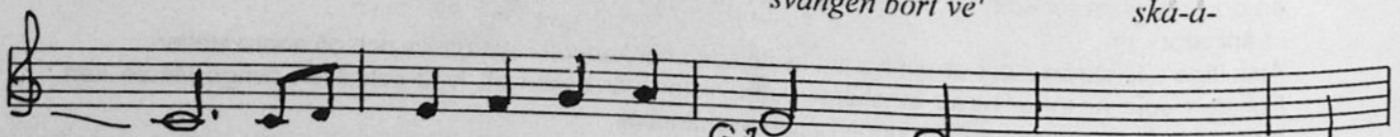
Tänk en ejen gaur me' skäv å be-des-

mark å agermark me' korn å vall å vede.

Där mellan backen å svängen bort ve' skå-å-

1 ven, ja' där lå' den å ja' titta ing.
2 ja' där lå' den å ja' flötta ing.
3 ja' där ligger den så titta ing.

EN SMÅBRUKARFAMILJ I HÅRDERUP

Av Bertil Persson

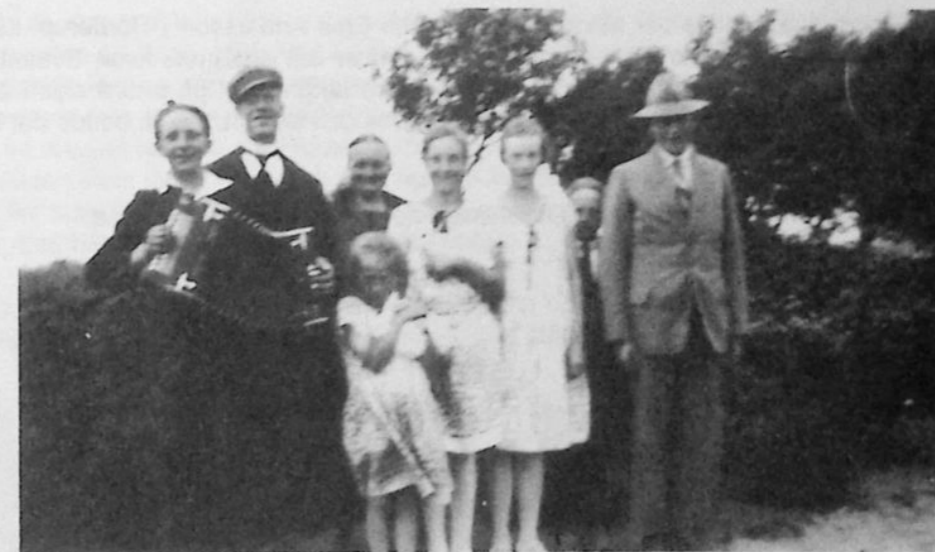
Starrarp

Det har för min del blivit ett par trevliga besök hos Hertha och Algot Mårtensson i Stehag, nu under det senaste året. Vid kaffebordet har det blivit en hel del prat om folk och händelser i Hårderup, och däromkring, främst så som det var på 1930-talet, då Algot var mycket ute runt om i bygden på byggnadsarbete. Algot är född och uppvuxen i Hårderup och minnena härifrån har inte förbleknat, trots att Algot hunnit bli 86 år.

Föräldrarna var småbrukare och gården ligger längst västerut i Hårderup och de 14 tunnlanden gränsade till såväl Skumparp som Hårderup. Gårdens ursprungliga byggnader är borta och låg c:a 100 meter in från vägen förbi Hårderups boställe, mitt emot vägen in till Fårakroken.

Där bodde Algots farföräldrar, Elna och Ola Månsson och de bodde där på undantagskontrakt sedan sonen, alltså Algots far tog över gården och byggde helt nya byggnader på andra sidan ån 1912. Hälften av småbrukets areal låg på var sin sida om ån. Men med den nya placeringen av byggnaderna, så behövdes en lägligare infartsväg mot Skumparp och det erhöles genom markköp från Nils Persson i Skumparp och det är ju denna väg som än idag används.

Algots föräldrar hette Ida och Mårten Olsson. Algot var tredje barnet i en syskonskara på 6 barn. Nils var äldst. Sedan kom Karolina, Algot, Hildur, Hugo och Anna. Gården hade 4 kor och en häst. Detta gick att försörja en så stor familj på på den tiden. Nå ja, den blygsamma inkomsten från jordbruket drygades ut med en del arbete på andra gårdar. Algots far var t.ex. taktäckare. Handlaget med byggnadsarbete gick i arv, inte minst till Algot, som försörjt sig på detta hela sitt yrkesverksamma liv.

Familjen samlad. Fr.v. Algot, Mårten, Ida, Anna, Hildur, Astrid, Hugo och Nils.

Algots farfar dog 1915 och sedan bodde hans farmor kvar ensam i undantagshuset i många år. Sedan även hon gått bort, revs huset och rivningsvirket användes 1936 till att uppföra ett helt nytt hus vid bron över ån, d.v.s. mitt emot den nya gården. Där ligger det än idag, om än tillbyggt. Det kallas Pågahused. Namnet har en enkel förklaring. Algot och Hugo var hemmasöner vid denna tid

och de byggde det såsom nån sorts ungarbostad. Huset är unikt i ett avseende. Det är det sista som byggts här i trakten med råsten och halmtak. Halmtaket har senare bytts ut. Annars har Ethel och Tures hus i Starrarp ansetts vara det sista som byggts med råsten här i trakten 1934. Även vid detta bygge var Algot med och strök lersten. Leran togs där sedan källaren byggdes. Leran blandades med vatten till lagom konsistens, för att sedan fyllas i formarna, vilka sen "ströks" av, vändes upp och ner och formen lyftes bort. Lerstenen fick sedan torra ett par dagar och därefter skulle den vändas på högkant, för att torra från båda håll och efter ytterligare ett par dagar kunde den staplas upp. Det var ett väderkänsligt arbete. Leran tålde inte för mycket regn.

Pågahuset i Hårderup

Ett annat hus, som Algot var med och byggde var på en några tunnland stor avstyckning längst i väster från Nils Pers i Skumparp. Det var Lennart Schöld från Sniberup som byggde denna gård 1935 och ligger vid vägen närmast ån i Skumparp. Senare köptes gården av Frans Svensson, vars gårdshus i Starrarp hade brunnit ner. Det har från annat håll berättats att Frans flottade en del av branden oskadat timmer på ån från Starrarp till Skumparp. Gården i Skumparp byggdes av Sigfrid och Einar Nilsson och Algot hjälpte bl.a. till med att lava spån på taket.

Andra grannar som Algot minns var Magnus Olsson och Emil Andersson i Hårderup. Längre bort längs ån mot Hårderups boställe låg två mindre hus, varav det ena finns kvar, Svattahuset. Där bodde på den tiden en som hette Lars Andersson och lite längre bort på andra sidan ån låg den gamla benstampen, benmjölskvarnen, som emellertid förföll och den siste som bodde där hette Lars Olsson.

På Rönåssidan hade Fred Andersson och Ola Nilsson de båda närmaste gårdarna.

På bilden på förra sidan ser vi från v. Algot och sedan Otto Nilsson, Sigfrid Nilsson och en okänd. I bakgrunden syns ett hus under uppförande. Det byggs åt fasan- och raphönsuppfödaren Lauritz Jörgensen. Året var 1941. Platsen var Snaven vid Björka på mark tillhörande Övedskloster. Jörgensen hade tidigare med framgång drivit en mindre raphöns och fasanuppfödning i Starrarps ora. Sen fick han anställning som uppfödare åt Övedskloster och i samband med det byggdes stora inhägnader i Snaven, som stället kallas vid Björka. Åt Jörgensen och hans familj byggdes en helt ny bostad, som är under uppförande på bilden. Algot var i högsta grad involverad i detta stora arbete. Först rev han ner de gamla inhägnaderna i Starrarps ora och sedan var han med och byggde de nya och det nya huset. Det är ett arbete som Algot minns mycket väl. Inte minst för att han arbetade ihop med Otto Nilsson från Starrarp. I början cyklade de båda varje dag till arbetsplatsen, men en dag kom baronen och erbjöd de båda att få disponera ett omöblerat hus i närheten. Denna bostad möblerades mycket spartanskt, av praktiska skäl. Således fanns ingen säng. Otto var en praktisk man. Han inhägnaden med två bräder en höra i rummet och fyllde utrymmet där med hö, varefter ett medhavt lakan breddes över. Efter ett tag blev underlaget alltför ihoppackat och mer hö bars in. Efter en tid byggde Otto på med ytterligare en bräda, så att mer hö skulle kunna fyllas på när underlaget blev alltför hårt. Denna kontinuerliga påbyggnad förde med sig att framåt höstkanten var deras säng så hög att Algot minns att han hade fötterna uppe i höjd med fönsterkarmen. Och senare när Otto blivit inkallad till beredskapstjänst och Algot avslutat arbetet så fick bostaden röjas, vilket bl.a. resulterade i en rejäl höstack utanför huset.

Under den tid när arbetet pågick i Snaven, så var det Sjöbo marknad och Otto tog till marknads. Det blev en invärtes blöt marknadsafton. Men för en fattig arbetare kunde det ju vara av intresse att se om manne framtiden hade något att erbjuda. I detta ärende besökte Otto en spåkvinna, en zigenarska. Otto passade på att bjuda hem henne, vilket han dagen efter hade ett oklart minne av, men vägbeskrivningen var åtminstone tillräcklig. Dagen efter, när Otto och Algot hade avslutat arbetsdagen hade Otto kokt en delikat soppa, som även innehöll kött. Det var ju under kriget, så tillgången på kött var knapp, men det problemet kände inte Otto och Algot av, eftersom de blivit bekanta med en granne som idkade tjuvjakt på Övedskloster. Då svängde en rostig bil upp till huset och ut ur denna steg Sibylla med två minderårig barn. Nåväl, Otto kunde dra sig tillminnes vissa detaljer från kvällen innan och har man bjudit in så får man stå vid sitt ord. Barnen var hungriga och med hjälp av de två tallrikar som fanns att tillgå i hushållet, så tömdes snart soppgrytan. Otto fick koka ny soppa dagen efter, så att även Algot fick möjlighet att äta sig mätt.

Bilden nedan är den äldsta av de bilder som Algot ställer till förfogande för Hårderupspostens läsare. Bakgrunden till brobygget på bilden var att ån genom hela Skumparp och ända ner mot Hårderups boställe fördjupades och rätades 1921. Det var ett stort arbete, som krävde mycket folk. Entreprenören var från Onslunda, men arbetskraften kom här ifrån bygden. De hade 50 öre om dagen. Som ett resultat av detta projekt behövdes en ny och bättre bro över ån, bl.a. just hos Márten Olsson och bilden visar detta brobygge som ägde rum 1922. Tidigare hade där funnits en enklare träbro. Algot var själv för ung för att delta i arbetet. De fyra på bilden är från vänster Hjalmar Nilsson, Nils Larsson, Elof Nilsson och Algots far Márten Olsson.

Algots äldste broder Nils övertog så småningom gården och han blev den siste brukaren. Sedan såldes marken till Lennart Larsson och husen styckades ifrån.

UPPROP !

Det har sedan länge varit önskemål om en inventering av samtliga gårdar och fastigheter inom Frenninge församling, liksom det skett på många andra håll.

"Föreningen Frenningeboken" tar därför nu initiativet till detta. Men för att kunna genomföra detta stora projekt, vädjar vi till Er alla att välvilligt, också i eget intresse, hjälpa till med att lämna uppgifter rörande gårdarna och fastigheterna: Fastighetsbeteckning, areal, byggnadsår, ägarelängd, gårdens eller husets namn m.m.

Medlemmarna i föreningen kommer snarast att till varje hushåll överlämna ett frågeformulär att ifylla. Det är dessutom i högsta grad önskvärt, att var och en skriver ner märkvärdigheter och personliga minnen rörande gårdarna och som kan vara av allmänt intresse.

Källan till beskrivningen kan hämtas först och främst av befintligt gårdsarkiv, lantmäteri- och köpehandlingar etc.

Andra möjligheter till en fylligare redogörelse finns att hämta ur "Skånes bebyggelse, en skildring i ord och bild" från 1958. Där man inte själv redan äger boken, säkert kan lånas av någon granne. Ett annat äldre verk är "Gods och Gårdar" som upptar de flesta gårdarna.

De som vill begagna sig av ytterligare källor hänvisas till Lantmäterikontoret i Malmö med rikligt matreal samt till Landsarkivet i Lund, där Frenninge kyrkoarkiv med kyrkoböckerna finns att tillgå sedan mars 1998.

Uppgifterna kan godhetsfullt inlämnas till Föreningens medlemmar eller vid önskemål hämtas av dessa senast med utgången av maj månad 1999.

Låt oss därför nu gå till verket, att gemensamt göra denna inventering, dokumentation och kulturella insats, till glädje för alla, som älskar vår bygd nu och i framtiden.

Handlingarna kommer att arkiveras och användas för eventuell utgivning i bokform tillika med foton, som med benäget tillstånd kan tagas av gårdarna och fastigheterna.

För Föreningen Frenningeboken den 3 nov. 1998.

Karl-Erik Rignell, Lund 046-2111672, Gösta Persson, Frenninge 0416-30351, Frideborg Jönsson, Frenninge 0416-30012, Ingrid Andersson, Frenninge Östra 0416-33071, Malte Olofsson Frenninge Östra 0416-33167, Yngve Persson, Skumparp 0415-42037, Bertil Persson, Starrarp 0415-42116, Inge Ohlsson, Vallarum 0416-32041, John-Erik Ottosson, Vallarum, 0416-32134, Heide Andersson, Vallarum, 0417-26031, Hilding Hansson, Molleröd 0417-26023, Anne Laxmar, Laxmans Åkarps gård, Bjärred, 046-247049.

PROBLEM OM HÖSTEN

Av Maggie på Solgården
Bjälkhult

Under höstens hemska stormar
ligger jag på rygg och gormar
skriker högt och tänker
alla kläder, trista grå
som ingen människa vill ha
sånt som gör just ingen gla.

Drömmer ljuva varma drömmar
glömmer lemmarna som ömmar
lipar lite undrar så
vilken blus jag ska ta på
när jag ger mig ut på stan
mitt på blanka förmiddan.

Fryser huttrar mår så illa
skulle sommarkvällen gilla
fram med kött och kryddor vin
känna sommarbrisen fin

sola bada njuta livet
ta min lycka helt för givet.

Men nu är det kylans tid
får försöka finna frid
välja blusen uti bilen
köpa hem den nya filen
elda hårt i husets ugn
får försöka vara lugn.

Snart är vinterns plåga slut
och då kan jag ge mig ut
leka älska ge mig ut
glömma det som kylan gav
ge mig hän åt sommarns rus
och slutligen välja en ärmlös blus.